

20. Raittiusvalistuslautakunta

Raittiusvalistuslautakunnan v:n 1945 toimintakertomus oli seuraavan sisältöinen:

Raittiusvalistuslautakunnan asettaminen. Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan marraskuun 22 p:nä 1944 asettaa seuraavan vuoden alusta lukien raittiusvalistuslautakunnan. Sille jo v. 1936 vahvistetun johtosäännön mukaan kuuluu lautakuntaan 5 jäsentä, jotka kaupunginvaltuusto valitsee kalenterivuodeksi kerrallaan. Näistä valitsee valtuusto puheenjohtajan ja lautakunta varapuheenjohtajan. Lisäksi saa lautakunta valita itselleen sihteerin.

Lautakunnan jäsenet. Raittiusvalistuslautakuntaan kuuluivat v. 1945 kaupungin valtuuston valitsemina seuraavat henkilöt: rovasti J. L. Waltasaari, puheenjohtajana, tullivartija G. E. Ellmén, insinööri K. F. Kreander, koneenkäyttäjäksi K. A. Saarinen ja pianoteknikko J. Virtanen, jonka viimeksi mainitun lautakunta valitsi varapuheenjohtajakseen. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli toimittaja K. Y. Räisänen. Sihteerinä toimi hallitusneuvos J. H. Konttinen.

Toimintaohjeet. Raittiusvalistuslautakunnan toimintaohjeina oli sille v. 1936 hyväksytty ja marraskuun 22 p:nä 1944 uudelleen vahvistettu johtosääntö, jonka mukaan lautakunnan tehtävänä mm. on 1) edistää raittiusvalistustoimintaa kaupungissa sekä sitä harjoittavien yhdistysten ja järjestöjen työtä, 2) tehdä kaupunginvaltuustolle ja kaupunginhallitukselle juoppouden ja sen turmiollisten vaikutusten ehkäisemistä ja muita lautakunnan toimialaan kuuluvia asioita koskevia esityksiä sekä 3) antaa kaupunginvaltuustolle vuosittain ennen huhtikuun loppua kertomus toiminnastaan lähinnä edellisenä vuotena.

Kokoukset. Lautakunta piti kertomusvuonna 21 kokousta ja lisäksi tammikuulla 1946 ennen uuden lautakunnan valitsemista yhden kokouksen eli siis yhteensä 22 kokousta, joissa on tehty pöytäkirjaan yhteensä 275 pykälää eli keskimäärin 12—13 pykälää kussakin kokouksessa.

Näissä kokouksissa käsiteltiin, paitsi juoksevia asioita ja kaupunginhallituksen lautakunnalta pyytämiä lausuntoja, niitä ehdotuksia, joita lautakunnalle oli pääkaupungin raittiusjärjestöjen taholta tehty, samoin kuin myöskin lautakunnan oma-alotteisia toimennpiteitä pääkaupunkimme raittiustilanteen parantamiseksi.

Kirjeenvaihto. Toimintavuoden kuluessa saapui lautakunnalle kaikkiaan 151 kirjettä ym. asiakirjaa, jotka esiteltiin lautakunnan kokouksissa ja asianmukaisen käsittelyn jälkeen vietiin diarioihin sekä arkistoiitiin. Menneiden kirjeiden diariossa on 360 kirjettä ja postikirjassa yhtä monta postilähetystä.

Toimennpiteet raittiustyön edistämiseksi. Työnsä lähtökohdaksi piti lautakunta täkäläisten raittius-, edistys- ja sivistysjärjestöjen kanssa kaksi neuvottelukokousta, toisen helmikuun 26 p:nä, jossa oli 20 edustajaa eri järjestöistä ja toisen maaliskuun 28 p:nä, jossa oli edustettuina 10 eri järjestöä. Näiden kokousten antamia evästyksiä ja aloitteita lautakunta sitten ryhtyi harkiten toteuttamaan.

Niinpä lautakunta pääkaupungin raittiusyhdistysten yhteistyön edistämiseksi päätti hankkia pätevilta asiantuntijoilta keskustelukysymyksiä ja alustuksia, ei ainoastaan raittiutta vaan yleensä raitista elämää koskevista kysymyksistä, lähetettäväksi edelleen raittiusjärjestöjen ja myöskin muiden edistys- ja sivistysjärjestöjen keskuudessa käsiteltäväksi.

Siten tilattiin toukokuulla toimittaja V. Karpiolta Raittiusyhdistystyön elvyttäminen pääkaupungissa niminen alustus ja sitä jaettiin monistettuna kaikille täkäläisille raittiusyhdistyksille, joiden kokouksissa asia sitten oli keskustelukysymyksenä käsiteltävänä. Samoin tilattiin toimittaja Karpiolta Järjestyneen työväen vastuuta koskevan alustuksen, jota jaettiin kaikille Helsingin ammatillisen paikallisjärjestön alaisille osastoille.

Keväällä otettiin käytäntöön sellainen uusi työmuoto, että pyydettiin seurakuntanuoria kutsumaan kokouksiinsa raittiusyhdistysten nuorisopuhujia sekä kehoitettiin kaikkia Helsingin eri seurakuntien pappeja vastavuoroisesti tulemaan puhumaan raittiusseuroihin. Siten pyrittiin saamaan aikaan lähempää yhteistyötä raittiusjärjestöjen ja papiston välille. Lautakunnan aloite saikin sekä Helsingin papiston että myöskin raittiusyhdistysten taholta suopean ja myötämielisen vastaanoton.

Nuorison saamiseksi pois kadulta ja alkoholiravintoloista kääntyi lautakunta kesäkuussa kirjelmällä Helsingin sekä suomen- että ruotsinkielisten kansakoulujen johtokuntien puoleen pyytäen niitä kehoittamaan alaistensa kansakoulujen johtajaopettajia ryhtymään toimenpiteisiin nuorisokerhojen perustamiseksi koulujen jatkuoluokille. Suomenkielisten kansakoulujen johtokunta onkin ilmoittanut syksystä alkaen järjestäneensä sekä varhais- että varttuneemmalle nuorisolle erikoisia nuorisokerhoja, joissa ja joiden toveritoiminnassa on käsitelty raittiusasiaa.

Tämän ohella lautakunta alisti kaupunginhallituksen harkittavaksi, voisiko se ryhtyä perustamaan kunnallisia, raittiuspohjalla toimivia urheiluravintoloita kaupungin ympäristöön, jotta siten saataisiin nuoriso johdetuksi pois kaupungista raikkaaseen ja terveelliseen luontoon. Toistaiseksi tämä aloite ei kuitenkaan ole johtanut mihinkään positiiviseen tulokseen.

Kesäkuussa lautakunta kääntyi Raittiusjärjestöjen yhteistoimikunnan puoleen pyynnöllä, että yhteistoimikunta antaisi suorittaa tutkimuksen alkoholin käytön syistä sekä sen jälkeen saattaisi tutkimuksen tulokset maan kaikkien raittiusjärjestöjen ja raittiuslautakuntien käytettäväksi. Samalla käännyttiin kaikkien Helsingin seurakuntien kirkkoherrojen puoleen pyynnöllä, että he kehoittaisivat seurakuntiansa papistoa kiinnittämään entistä enemmän huomiota nykyisen väkijuomaturmeluksen jatkuvaan lisääntymiseen.

Raittiusvalistustyö. Lautakunta jakoi 500 kpl Naisten raittiuskeskuksen julkaisemaa *Elämäsi edessä* nimistä kirjaa Helsingin suomenkielisten seurakuntien papiston välityksellä kaikille syksyllä rippikoulusta päässeille tytöille sekä 593 vuosikertaa Pohjantähti nimistä nuorison raittiuslehteä kaikkien Helsingin suomenkielisten oppikoulujen ylioppilaskokelaille. Lautakunnan esityksestä kaupunginhallitus myönsi kokouksessaan marraskuun 15 p:nä kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle 24 000 mk ja ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnalle 8 000 mk jonkin sopivan valmistekirjaseen hankkimista varten, jota valmistekirjasta jaetaan ilmaiseksi niille kansakoulujen oppilaille, jotka haluavat osallistua ensi keväänä varhaisnuorisoa varten järjestettävän raittius-tutkimuksen suorittamiseen.

Keväällä lautakunta päätti yhteistoiminnassa Helsingin raittiusyhdistysten kanssa ryhtyä julkaisemaan Helsingin raittiusoloja seuraavaa aikakauslehteä, joka antaisi lukijoilleen jonkinlaisen yleiskuvan ja ikäänkuin läpileikkauksen kunakin ajankohtana pääkaupungissa vallitsevasta raittius tilanteesta. Siten syntyi Raitis Helsinki niminen julkaisu, jota ilmestyi kertomusvuonna kaikkiaan 3 numeroa, nimittäin 2 suomenkielistä numeroa, kumpikin 10 000 kappaleen painoksena, edellinen raittiusvalistuslautakunnan ja jälkimmäinen Helsingin raittiusyhdistysten kustantamana ja julkaisemana, sekä ruotsinkielinen numero *Ett nyktert Helsingfors* 5 000 kappaleen painoksena raittiusvalistuslautakunnan kustantamana. Näissä julkaisuissa oli yhteensä 40 kaksipalstaista sivua pääkaupungin raittiusoloja ja yhdistysten toimintaa koskevia artikkeleita ja uutisia. Julkaisut jaettiin yleisölle ilmaiseksi osaksi raittiusjärjestöjen, osaksi kansakouluoppilaiden avulla.

Lautakunta järjesti yhdessä raittiusesitelmätoimiston kanssa raittiusaiheisia esitelmiä yleisradion ohjelmaan sekä lupasi kustantaa puhujia ja esitelmänpitäjiä pääkaupungin raittiusyhdistysten järjestämiin tilaisuuksiin.

Raittiusviikon vietto. Lautakunta seurasi kiinteästi raittiusviikon viettoa pääkaupungissa ja oli sihteerinsä kautta edustettuna viikon viettoa järjestäneissä toimikunnissa. Niinpä pidettiin raittiusviikon avajaispäivänä lokakuun 28 p:nä Messuhallissa kaikkien pääkaupungin raittiusyhdistysten ja kirkollisten piirien yhteinen suuri raittiusviikon

avajaisjuhla, jonka järjestelyssä oli mukana yhteensä 34 eri yhdistystä ja järjestöä, niiden joukossa myöskin raittiusvalistuslautakunta. Juhlaan jaettiin etukäteen maksullisia ohjelmia à 15 mk ja niiden tuottamalla tuloilla saatiin juhlan menot peitetyiksi, niin ettei juhla suurista kustannuksistaan huolimatta tuottanut mitään tappiota. Juhlassa oli 3 000—4 000 osanottajaa ja sen arvokkaasta ohjelmasta mainittakoon pastori Tolsan, kirkkoneuvos Kalliokosken ja metsänhoitaja Mannisen puheet.

Lautakunnan keräämien tilastotietojen mukaan pidettiin raittiusviikon aikana Helsingissä yhteensä 22 raittiustilaisuutta, joista suomenkielisiä 15 ja ruotsinkielisiä 7. Näissä tilaisuuksissa oli yleisöä yhteensä n. 8 075 henkeä, niistä suomenkielisissä n. 7 000 ja ruotsinkielisissä 1 075 henkeä.

Edustus. Kuten edellä jo mainittiin, oli lautakunta edustettuna raittiusviikon viettoa järjestäneissä toimikunnissa. Sitäpaitsi lautakunta oli sihteerinsä kautta edustettuna Helsingin raittiusyhdistysten keskustoimikunnassa ja sen kokouksissa, ollen siten välittömästi tilaisuudessa seuraamaan sanottuun keskusjärjestöön kuuluvien raittiusyhdistysten työtä. Mainittakoon myös, että lautakunta oli saanut kutsun olla edustettuna Helsingin raittiusseuran 30-vuotisjuhlassa lokakuun 29 p:nä ja oli puheenjohtajansa ja sihteerinsä kautta edustettuna sanotussa juhlassa.

Loppusanat. Huolimatta siitä, että uusien vasta perustettujen lautakuntien toiminta on alussa aina hankalaa ja hapuilevaa, on lautakunnan työ nopeasti normalisoitunut ja vakiintunut. Tosin alussa näytti toimintaan pääsy olevan vaikeaa, kun lautakunnalla ei ollut sen varsinaista toimintaa raittiusvalistustyötä varten varattu talousarviossa mitään määrärahaa. Mutta pian saatiin kaupunginhallitukselta kuitenkin käyttövaroja. Näin muodoin lautakunta jo heti ensimmäisenä työvuotenaan pääsi varsinaisen ohjelmansa mukaiseen työtahtiin ja yleensä sen aloitteet saivat kaikilla tahoilla myötämielisen ja suopean vastaanoton. Menoja oli kaikkiaan 90 238: 20 mk.
